
ПРОУЧАВАЊЕ КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА V:

КЊИЖЕВНОСТ И ЕТНОЛОГИЈА

проф. др Драгана Вукићевић

КУРС СЕ САСТОЈИ ОД ДЕВЕТ ТЕМАТСКИХ
ЦЕЛИНА, А У ОКВИРУ СВАКЕ ЦЕЛИНЕ
ПОНУЂЕНИ СУ ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ
ТЕКСТОВИ

ПОЧЕЦИ (1. ЧАС)

ДОСИТЕЈ И ВУК

- Иван Ковачевић: *Етнолошка проблематика у просветитељском делу Доситеја Обрадовића*, Историја српске етнологије 1, Београд, 2001, 57-79. **Или**
- Миленко Филиповић, *Вук Ст. Караџић и српска етнологија*, у В.С. Караџић, *Етнографски списи*, Београд, 1972, 513-573.

ПОЕТИКА И ЕТНОС (2.ЧАС)

ЈАКОВ ИГЊАТОВИЋ

- Србин и његова поезија у: О књижевности*, Нови Сад, Приштина, 1988, 90-171. **Или**

- ☑ Јован Цвијић, Иво Андрић: *О балканским психичким типовима* (одломци), Београд, 1988. Приредио П. Џаџић, **Или**
- ☑ Растко Петровић: *Игра слободног духа, Младићство народног генија*, у: *Поезија*, Београд, 1964, стр.360-371, стр. 390-408.

СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ И ЕТНОЛОГИЈА (3.ЧАС)

ЛАЗА КОСТИЋ

- ☑ *Народно глумовање*, Народна књижевност, Српска књижевност у књиженој критици, 2, Београд, 1972, (први пут у Гласнику земаљског музеја за Босну и Херцеговину, 1893), стр. 539-551.

РАСТКО ПЕТРОВИЋ

- ☑ *Шта све може послужити за будући наш народни балет*, *Поезија*, Београд, 1964, стр. 337- 340.

ИЗБОРНА ЛИТЕРАТУРА:

- ☑ Драгослав Антонијевић: *Опште теоријске претпоставке о фолклорном театру*, у: *Фолклорни театар у балканским и подунавским земљама*, Бгд, 1984, САНУ, Балканолошки институт, посебна изд, књ. 21., стр. 1- 11; *Глумовање, Ритуални транс*, Београд, 1990, 40-48. **Или**
- ☑ Љ. Раденковић: *Елементи драме и позоришта у усменом стваралаштву*, *Фолклорни театар у балканским и подунавским земљама*, Бгд, 1984, САНУ, Балканолошки институт, посебна изд, књ. 21., стр. 81- 88.

ЉУДИ И ПРЕДЕЛИ (4-5. ЧАС)

Писма и путописи као извор етнографских информација

БРАНИСЛАВ НУШИЋ

Крај обала Охридског језера, белешке из 1892 године, Београд, 1894; *Косово* (опис земље и народа), Београд, Приштина, 1986.

ИЛИ

Косово опис земље и народа, Издање МС 1902, 1903 (анализе изабраних одломака)

ИЛИ

Путовање по словенским земљама Турске у Европи од Гђца. Г. Мјур Мекензијеве и А. П. Ирбијеве (1868), Београд, 2007. (анализа изабраних одломака)

Изборна етнолошка литература:

- Миљана Радовановић, Бранислав Нушић, *етнограф и фолклорист*, Народно стваралаштво, св. 7, Београд, 1963, 517-526.
- Петар Влаховић: *Нушићев допринос етнологији и фолклористици*, у: Б. Нушић, *Косово*, Просвета, Београд, 1986, 299-308.

ИЛИ

ЉУБОМИР НЕНАДОВИЋ

Писма из Италије, О Црногорцима (одломци).

Етнолошка литература (избор):

- Милка Јовановић: *Народна ношња у Србији у 19. веку према делима путописаца*, ГЕИ САНУ, 22, 1973, 211-220.
- Павле Васић: *Српска ношња за време првог српског устанка*, Историјски гласник, 1-2, Београд, 1954, 151.
- Љубомир Дурковић-Јакшић, *Љубомир П. Ненадовић о црногорској ношњи*, ГЕИ Сану, 28, 1979, 139-144.

Град у књижевности

БЕОГРАД У ДЕЛУ ПИСАЦА

Избор текстова:

Јован Стерија Поповић: *Београд некад и сад*; Б. Нушић: *Београд некад и сад*)

Д. Стојановић: *Калдрма и асфалт, урбанизација и европеизација Београда 1890-1914*, Београд, 2012 (одломци).

Драгана Вукићевић: *Урбане теме – шетња фикцијским Београдом*, У: Д. Вукићевић, С.Милосављевић Миић, *Огледавања – Лаза Лазаревић и Симо Матавуљ*, Ниш, 2014.

ИМАГОЛОГИЈА И ЕТНОЛОГИЈА (6-7.ЧАС)

ЦВЕТАН ТОДОРОВ

Портрет путника, у: Ми и други, Београд, 1994, 328-336.

ГРЦИ И ЦИНЦАРИ У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

Избор из прозе:

- ✓ Доситеја Обрадовића (*Живот и прикљученија*)
- ✓ Јована СтеријаеПоповића (*Тврдица*)
- ✓ Стевана Сремаца (*Кир Герас*)
- ✓ Драгутина Илића (*Хаџи Диша*)

Етнолошка литература (избор):

- ☑ Стана Ристић, *Стереотипи о Грцима у српском језику*, ГЕИ (Гласник Етнографског института), 54, 47.
- ☑ Ивана Коњак, *Представе о Грцима у Вуковом корпусу епских песама* ГЕИ, 54, 47 (www.etno-institut.co.rs).
- ☑ Видосава Стојанчевић: *Стеван Сремац о етнопсихичким карактеристикама и менталитету људи наших крајева*, ГЕИ, књ. 30, 1981, 19-39. **Или:**
- ☑ Иван Шоп, *Исток у српској књижевности: шест писаца* (Илићи, Нушић, Шантић, Ђоровић), Београд, 1982.
- ☑ Едвард Саид, *Оријентализам (одломци)*, Београд, 2008.

СЛИКА ДРУГОГ

Тема по избору студената:

- ✓ Италијани у српској књижевности,
- ✓ Турци у српској писаној књижевности,
- ✓ Роми у српској књижевности,
- ✓ Немци у српској књижевности...

Зависно од изабране теме анализирају се одабрана дела или одабрано дело или само одломци из репрезентативних текстова.

**СЕМИОТИКА СВАКОДНЕВИЦЕ – ХРАНА И
ОДЕЋА (8.ЧАС)**

Писац и дело по избору студента.

Етнолошка литература:

- Мирјана Дворнић Прошић, *Одевање у Београду у 19. и почетком 20. века*, Београд, 2006 (одломци).
- Мирјана Дворнић Прошић: *Културни и друштвени значај хране традиционалне српске културе*, у: *Култура*, 109/112, (2004), 315-339.
- Драгана Радојичић, *Дијалози за трпезом*, (избор), Београд, 2012.

**ОБРЕД ПРЕЛАЗА У ЛИТЕРАТУРИ (9-12.
ЧАС)**

- Арнолд Ван Генеп, *Обреди прелаза : систематско изучавање ритуала*, Београд : Српска књижевна задруга, коло 97, књ. 640, 2005 (одломци).
- Теренс Гарнер, *Трансформација, хијерархија и трансценденција: једна преформулација Ван Генеповог модела структуре обраде прелаза*, *Градина*, Год. 21, бр.10 (1986), стр. 57-73.
- Гарнер, Виктор, *Варијације на тему лиминалности*, *Градина*. Књижевност, уметност, култура, год XXI , бр. 10 / 86, 40 – 56.
- О обреду прелаза и литератури на српском језику в.:* Ана Продановић, Пријем структурализма на примеру проучавања обреда прелаза у етнологији и антропологији Србије (http://www.etno-institut.co.rs/GEI/GEI_LIV/anaprodanovic.pdf).

ОБРЕД ПРЕЛАЗА И РОМАН *СЕЉАНКА ЈАНКА ВЕСЕЛИНОВИЋА*

СТЕВАН СРЕМАЦ

Иекова слава

- Бојан Јовановић: *Карневализација славе*, Градина, 8, 2005, 43- 47.

БОРИСАВ СТАНКОВИЋ:

Нечиста крв

Избор текстова:

- Љ. Пешикан Љуштановић, *Заточеници лиминалности – Нечиста крв Боре Станковића у светлу обреда прелаза*, у: *Нечиста крв Боре Станковића стод година после*, Врање, 2011, 66-75.
- В. Питулић: *Нечиста крв Боре Станковића, фолклорни подтекст*, у: *Нечиста крв Боре Станковића сто година после*, Врање, 2011, 144-167.
- Бојан Јовановић: *Значење нечистог у роману Нечиста крв*, у: *Нечиста крв Боре Станковића сто година после*, Врање, 2011, 168-176.

ИЛИ

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША:

Поп Андоровић нов Обилић (поглавље: Крв), Приповијести црногорске и приморске, Београд 1924, 148-153.

- Никола Павковић, Никола Ф. *Крвна освета и умир као обред прелаза и континуитета*, Зборник Филозофског факултета. Серија Б, Друштвене науке. Série B, Les Sciences sociales et humaines. Бр. 16 (1993), стр. 611-621.

КАТАБАЗА

ЈАНКО ВЕСЕЛИНОВИЋ:

Вечност (компаративна анализа укључује и народну причу *Верни побратим* коју је објавио Веселин Чајкановић и приповетку *Верни побратим или Огледало будућег вијека* од Атанасија Николића)

Етнолошка литература (избор):

- ☑ Мирјана Прошић –Дворнић, *Погребни ритуали у светлу обреда прелаза*, Етнолошки преглед, 18, Београд, 1982, 41-51.
- ☑ Бојан Јовановић: *Танатологије*, Књижевност, год. 46, књ. 89, 90, 91, 1991.
- ☑ Бранко Ђаковић: *Предзнаци смрти*, Гласник Етнографског музеја, 54-55, Београд, 2001, 203-210.
- ☑ Сузана Марјанић, *Јужнословенске фолклорне концепције дуготворења душе и зоопсихонавигације- зоометемпсихозе*, Кодови словенских култура, темат: смрт, 9, 2004, 208-248.

ЕТНОЛОШКИ КОД КАО КЊИЖЕВНИ КОД
СРПСКЕ РЕАЛИСТИЧКЕ ПРИПОВЕТКЕ
(13-14. ЧАС)

- ☑ **Драгана Вукићевић**, Етнолошки код као књижевни код, у: Писмо и прича, Београд 2006, 201-254; **Или**: Етнолошки код, у: Д. Иванић, Д. Вукићевић, Ка поетици српског реализма, Београд, 2007, 117-173.

КЊИЖЕВНОСТ У ЕТНОЛОШКОМ КЉУЧУ
(15-16. ЧАС)

Студенти бирају студију и писца; списак изборних студија се може допуњавати.

- ☑ **Тихомир Ђорђевић** *Мештаније у Горском вијенцу*, Наш народни живот, 2, Београд, 1984, 77-79.
- ☑ **М. Р. Барјактаровић**, *Етнолошко у Горком вијенцу*, Гласник Етнографског музеја у Београду, 15, 1940, 122-143.
- ☑ **Т. Ђорђевић** *Хајдук Станко*, Наш народни живот, 2, Београд, 1984, 109-117.
- ☑ **Веселин Чајкановић** *Кумство у капи*, Студије из српске религије и митологије 1910-1924, Београд, 1994, стр. 365-380. (приповетка Ј. Веслиновића: Кумова клетва)

- ☑ **Ана Радин:** *Милован Глишић, После деведесет година, У:Мотив вампира у миту и књижевности, Просвета, Београд, 1996, стр. 69-75.*
- ☑ **Зорица Мрваљевић:** *Извори за етнoлошка истраживањ у дјелу Марка Миљанова 205-212, Међународнинаучни скуп: Живот и дјело Марка Миљанова Поповића, Титоград, Нови Сад, 1992 Или: Петар Влаховић: Племе као историјска и друштвена заједница у књижевном делу Марка Миљанова, Међународнинаучни скуп: Живот и дјело Марка Миљанова Поповића, Титоград, Нови Сад, 1992. стр. 199- 204.*
- ☑ **Бојан Чолак,** *Етнографски аспект у проучавању проблема нечисте крви у роману Нечиста крв Борисава Станковића, Браничево, Год. 52, бр. 1/2 (2006), стр. 103-126.*
- ☑ **Видосава Стојанчевић,** *Етнoлошке компоненте књижевног стваралаштва Иве Андрића, ГЕИ САНУ, књ. 24, 1975, 1-23.*
- ☑ **Хатица Крњевић :** *Одломак: Огледало, Прологомена за једно читање „Записа о даровима моје рођаке Марије“, Утва златокрила, Београд, 1997, стр. 304-307 (Одломак: М. Настасијевић: Записи о даровима моје рођаке Марије, Сабрана дела, 3, Проза, 1991.)*
- ☑ **Хатица Крњевић :** *Одломак: Утва златокрила Бранка Миљковића и поетика сећања, Утва златокрила, Београд, 1997, стр. 332-335.*
- ☑ **Снежана Самарџија:** *Трагом родне понорнице... (симболи у поезији Васка Попе и усмена традиција), Поезија Васка Попе, 1997, стр. 163-164.*
- ☑ **Љубинко Раденковић ,** *Вучја тема у поезији Васка Попе, Поезија Васка Попе, зборник радова, 1997, стр. 179-186.*
- ☑ **Драгана Вукићевић,** *Приватни живот у огледалу реалистичке књижевности, У: Приватни живот код Срба у 19. Веку, Београд, 2006.*

Испитне обавезе:

Оцењује се активност на часу и реферати. Тема реферата се бира у договору са наставником. Зависно од теме за коју је студент заинтересован бира се и књижевно дело које ће бити предмет анализе и обратно, избор књижевног текста одређује и тип теме.